

ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ НА МИРНИХ ПЕРЕГОВОРАХ У БРЕСТІ (1917–1918 рр.)

П. ЗАХАРЧЕНКО

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри історії права та держави
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка*

Як історична, так і історико-правова наука має унікальні можливості шукати та знаходити певні аналогії між подіями, здобутками, втратами, поразками, перемогами, іншими явищами, що можуть продемонструвати їхні характерні ознаки у темпоральному вимірі різноманітних епох. Політична, економічна, соціальна ситуація в нашій країні нині диктується умовами воєнної інтервенції російської вояччини на сході та півдні України, яка триває вже упродовж трьох років. Гібридна війна, що розгорнув Кремль проти України, та намагання її подати як громадянську є наріжним каменем обману внутрішнього споживача і завданням російської дипломатії на міжнародній арені. Переговори у мінському, будапештському, нормандському чи будь-якому іншому форматах Росією проводяться, з одного боку, задля зняття економічних санкцій, а з другого — щоб змусити Україну та міжнародну спільноту визнати існування двох псевдореспублік — Луганської Народної Республіки (далі — ЛНР) і Донецької Народної Республіки (далі — ДНР), території яких були, є і, переко-

наний, у майбутньому будуть невід’ємними частинами європейської України. У Кремля, проте, стратегія зовсім інша — розчленування України, видалення її як держави з політичної мапи світу — це максимум. Як мінімум — замість унітарної України домогтися створення федеративної держави з особливим правовим статусом для вказаних вище «республік».

За аналогічним сценарієм розгорталися події і майже сторічної давнини, коли Українська Народна Республіка (далі — УНР), проголошена III Універсалом Української Центральної Ради (далі — УЦР) 7 (20) листопада 1917 р., шукала шляхи виходу на міжнародну арену та в умовах Першої світової війни намагалася легітимізувати себе як суб’єкта міжнародного права. Необхідність цього виникла після початку російсько-більшовицької військової агресії, розпочатої 8 (21) грудня 1917 р. вступом червоногвардійських загонів до Харкова, та проголошення першим Всеукраїнським з’їздом рад Радянської Української Народної Республіки як федеративної частини Російської Республіки. Варто зазначити, що праг-

нення делегатів з'їзду змусити російський більшовицький режим проголосити створення федеративної держави було лише однією з ініціатив, які поки що не були ні фактично, ні юридично матеріалізовані. Лише за декілька тижнів (13 січня 1918 р.) Російська Республіка перетвориться на федеративну державу (РСФРР). До цього часу ініціатори жовтневого перевороту 1917 р. у Росії, а пізніше — її очільники, в офіційних документах називали лише свої посади без назви держави. Так, В. Ульянов-Ленін був головою «Совета Народных Комиссаров», а Л. Троцький — «Народным комиссаром иностранных дел». Можна зробити припущення, що, обстоюючи марксистську доктрину світової революції, її полум'яні апологети завбачливо залишали місце для назви своєї посади в майбутній державі значно масштабнішого характеру.

Перший Всеукраїнський з'їзд рад, що відбувся у Харкові 11–12 (24–25) грудня 1917 р. визнав УНР на чолі з УЦР не легітимною, передавши всю повноту влади винятково Всеукраїнському з'їзду рад. У період між з'їздами влада належала Центральному Виконавчому Комітету на чолі з Ю. Медведєвим. Було обрано також радянський уряд харківської УНР — Народний Секретаріат, який складався із 13 народних секретарів. Серед членів уряду був і Народний секретар військових справ В. Шахрай та Народний секретар освіти В. Затонський [1, 160, 161].

Таким чином, паралельне існування в Україні київського національного і харківського радянського владних центрів надало можливість російським більшовикам видавати подальшу агресію зі свого боку як внутрішній конфлікт між двома утвореннями, що представляють український народ, але, мовляв, бачать різну політичну стратегію її розвитку.

В умовах прихованої російсько-більшовицької інтервенції, яка почасти за змістом і методами її ведення відпові-

дала сучасному терміну «гібридна війна», очільникам УНР із центром у Києві не залишалося нічого іншого (як і нині. — П. З.) шукати управи на порушника територіальної цілісності України у країн Західної Європи чи то в держав Антанти, чи Четверного союзу, які сьогодні є державами-членами або кандидатами на членство до Європейського Союзу. Очільники УНР віддали перевагу другому блоку, тобто Німеччині, Австро-Угорщині, Болгарії та Туреччині, хоча мали тісні контакти із державами Антанти. Англія і Франція були представлені в Києві дипломатичними місіями, а УНР, зі свого боку, мала власних представників у Яссах (Румунія) при Антантській Команді [2, 98–100]. Крім того, державам Четверного блоку було відомо, що 9 січня 1918 р. представники Антанти погодилися визнати УНР та вислали своїх емісарів на переговори до Києва [3]. Як бачимо, УНР вела багатовекторну міжнародну політику, шукаючи своє місце серед сонму нейтральних і воюючих країн Європи.

Мирна конференція за участю держав Четверного союзу та Росії розпочала свою роботу у місті Бресті (нинішня Республіка Білорусь) 9 (22) грудня 1917 р. Вона мала на меті завершити Першу світову війну на східному фронті. Вперше на конференції ідею про залучення до переговорного процесу УЦР було висловлено представником від Німеччини М. Гофманом 14 (27) грудня 1917 р., на що очільник на цьому етапі російсько-більшовицької делегації А. Гоффе моментально відреагував словами про те, що «наша делегація поповнюється представниками від України» [4, 32]. Йшлося, звичайно, про делегацію харківського уряду. Намір використати представників щойно проголошеного суб'єкта федерації за неіснуючої ні юридично, ні фактично федерації з'явився у російських більшовиків лише тоді, коли було відкрито заявлено про наміри УЦР взяти участь у мирній конфе-

ренції самостійним учасником дипломатичного процесу. До цього українська карта у перемовинах не використовувалася.

Спочатку дипломатія УНР УЦР сподівалася на включення України у переговори щодо всезагального миру з усіма воюючими і нейтральними країнами. Уже в ноті Секретарства міжнародних справ УНР від 17 (30) грудня 1917 р. лунають поголоски про можливість визнання України як повноправного учасника мирної конференції зі статусом суб'єкта міжнародного права. Проте чітко висловити свою державницьку позицію очільникам української влади не вистачило політичної волі. Роздвоєність думок супроводжує авторів по усьому тексту документа. Якщо в одному місці йдеться про те, що УНР, «выступая самостоятельно в делах международных в лице своего правительства <...> должна принять участие, наравне с другими державами, во всех мирных переговорах», то в іншому — про умовну самостійність доти, доки «не будет создана общегосударственная федеративная связь с Россией и не будет проведено разделение международного представительства между Правительством Украинской Республики и Федеративным Правительством будущей Федерации» [5, 28]. Як бачимо, декларовані наміри не синхронізуються навіть у тексті одного звернення.

Окремі положення аналізованої ноти, зокрема параграфи 7 і 8, де українська сторона визнається суб'єктом укладення мирного договору з усіма воюючими і нейтральними державами, включені до тексту Звернення Генерального секретаріату до урядів республік, створених на території колишньої Російської імперії. У документі від 19 грудня 1917 р. (1 січня 1918 р.) уряд застосував тактику залучення до мирних переговорів делегацій усіх держав, створених на постімперському політичному просторі, сподіваючись спіль-

ними зусиллями домогтися визнання як власної міжнародної правосуб'єктності, так й інших державних утворень, що з'явилися після розпаду Російської імперії. Щоправда, ймовірність виступити однією консолідованою платформою була дуже мізерною, що апріорі документом передбачалося. В оприлюдненому зверненні звучала теза про те, що за відсутності можливості інших держав зі складу колишньої Російської імперії прибути на мирні переговори та прислати свої делегації «через Київ» Генеральний секретаріат УНР «предлагает временно взять на себя защиту интересов Вашей Республики через свою делегацию в Брест-Литовске» [5, 32]. У протилежному випадку, як зазначається у документі, УНР буде змушена вести переговори в Бресті самостійно, лише від свого імені.

Сучасний дослідник У. Уська стверджує: «...через агітаційно-демагогічні заяви та ультимативну риторіку більшовиків 26 грудня 1917 р. союзники офіційно запросили до переговорів делегацію УНР, що було продиктовано прагненням німецької сторони негайно укласти з Україною сепаратний мир за будь-яку ціну» [6, 121]. Одразу до Бреста вирушила частина офіційної делегації у складі М. Левицького, О. Севрюка, М. Полоза. Саме на двох пленарних засіданнях конференції 28 грудня 1917 р. (10 січня 1918 р.) та 30 грудня 1917 р. (12 січня 1918 р.), на резонну думку російського правознавця Б. Нольде, стався «церемоніал визнання міжнародного буття України», тобто визнання її факту виходу на міжнародну арену [7]. На спільному засіданні представників сторін — учасниць конференції, голова української делегації В. Голубович оприлюднив текст аналізованої вище ноти Генерального секретаріату до всіх воюючих і нейтральних держав від 17 (30) грудня 1917 р. Представник України заявив, що відповідно до тексту III Універсалу УЦР від 7 (20) листопада 1917 р. УНР

«визначила своє державне становище» [4, 49], чим змусила керівника більшовицької делегації Л. Троцького 28 грудня 1917 р. (10 січня 1918 р.) дозволити їй взяти участь у переговорах як повноправному учаснику мирної конференції. На пряме запитання голови німецької делегації Р. фон Кюльмана про те, чи визнає російська делегація себе єдиним уповноваженим представником усієї Росії, нарком іноземних справ відповів: «...російська делегація, у повній відповідності з визнанням за кожною нацією права на самовизначення, аж до повного відокремлення, заявляє, що, зі свого боку, не має жодних заперечень проти участі Української делегації у мирних переговорах» [4, 52]. Як бачимо, йшлося не про визнання державності УНР, а лише про можливість участі її делегації у мирній конференції.

Неначе по команді, ЦВК Рад України 30 грудня 1917 р. (12 січня 1918 р.) ухвалює резолюцію, у якій зазначалося про невизнання умов миру, на який погоджувалася делегація УЦР, та рекомендацію вислати до Бреста свою делегацію у складі голови ЦВК Рад України Ю. Медведєва, якого один із вітчизняних дослідників характеризує як «малограматного електромонтера, котрому російські більшовики відвели роль маріонетки при Троцькому» [8, 40], народних секретарів військових справ та освіти, відповідно, В. Шахрая і В. Затонського. Сучасний російський дослідник П. Макаренко наголошує: «Прибуття цієї другої української делегації уже нічого не могло змінити у сепаратних переговорах представників Української ради, слушно наголошує її претензії на право голосу були відхилені німецькою стороною» [9, 8].

Проголошення Радянської України суб'єктом неіснуючої федерації було серйозним тактичним прорахунком як російських, так і українських більшовиків, особливо з моменту появи на мирній конференції делегації УНР. До цього часу більшовицький план

ведення сепаратних переговорів полягав у необхідності представити свою делегацію як єдиного правонаступника Російської держави, яка презентує усі нації і народності, що проживали на її території, сподіваючись від їхнього імені підписати мир «без анексій і контрибуцій». Із цією метою з ними до Бреста прибули представники різних народів Росії, які, мовляв, є представниками «трудових мас» [4, 254] колишньої імперії. Ще й Л. Троцький, якого сучасний дослідник історії Української революції 1917–1921 рр. В. Солдатенко назвав «натурою, схильною до інтриганства», включив до складу російської делегації аби кого, лише б показати європейським країнам єдність нового більшовицького режиму з іншими народами, які населяли царську Росію. Так, поляків представляв удаваний від нікому невідомого Польського конгресового комітету С. Бобінський (насправді — депутат Установчих зборів від більшовицької партії), К. Радек (Кароль Собельсон — член колегії Народного комісаріату іноземних справ). Литовські «трудові маси» представляв В. Міцкявічус-Капсукас (більшовик, член Петроградського військово-революційного комітету), латиські — П. Стучка, який на той момент був головою слідчого юридичного відділу Петроградського військово-революційного комітету. Великі надії покладалися на харківську делегацію, що мала заявити про себе як про українську радянську республіку, яка є суб'єктом федеративної російської республіки. Варто зазначити, що всі перелічені учасники форуму в Бресті від національних окраїн, включно з делегацією Радянської України, якщо не встигли померти власною смертю, то були нещадно закатовані в роки Великого терору.

Самостійницька позиція УНР УЦР зламала вибудовану російськими більшовиками тактику. Якщо до появи делегації УНР вона базувалася на

демонстрації більшовицької Росії як єдиного представника від усіх націй і народностей, уповноваженого підписати мирний договір, то на цьому етапі постала необхідність усунути делегацію УНР від переговорів, а натомість домовитися із суб'єктами перемовин про визнання повноважень делегації Радянської України [10, 252], члени якої напередодні мали зустріч у Петрограді з В. Ульяновим-Леніним. Як стверджує сучасний дослідник І. Дацків, на ній йшлося про вироблення спільної позиції щодо переговорів у Бресті між українською і російською радянськими делегаціями [11, 33]. Розрахунок ґрунтувався на необхідності переконати західних партнерів у слабкості та недієздатності УЦР, котра, мовляв, поступається в силовому протистоянні «українській радянській владі». Елементи гібридної війни було взято на озброєння Л. Троцьким ще 100 років тому. Про те, що «нас там нет», він заявив 17 (30) січня 1918 р. такими словами: «Українські Ради робітничих, солдатських і селянських депутатів повсюдно ведуть найрішучішу боротьбу проти Київської Ради: при цьому у більшій частині України ця боротьба привела вже до повної перемоги української радянської влади, що діє у повному взаєморозумінні з Радою Народних Комісарів» [4, 135]. Як бачимо, про повсюдну участь у військових діях на території УНР російських більшовицьких військ досвідчений політик жодним словом не обмовився.

Досягненню дипломатичного результату заважала ще одна обставина, про яку вже йшлося, — проголошення харківською УНР федеративного зв'язку з Росією. Підписання мирного договору держав Четверного блоку з УНР УЦР, на думку Л. Троцького, не було можливим, бо в нинішніх умовах, мовляв, існує харківська УНР у складі Росії, без погодження з якою жодна угода увійти в «силу шансів не матиме» [4, 151]. Одне слово, із застосуванням дипломатич-

них хитрощів більшовицька делегація просувала ідею можливості підписання міжнародних угод з УНР УЦР лише на умовах попереднього узгодження їхнього тексту чи то з урядом Росії, чи то з харківською делегацією Радянської України. Чіткої відповіді щодо процедури підписання угод з державами Четверного союзу радянсько-більшовицька делегація так і не виробила, ймовірно, навмисно, задля затягування переговорного процесу.

Аналіз стенографічного звіту мирних переговорів у Бресті свідчить, що представникам Радянської України лише раз надали можливість виступити. Це сталося 31 січня 1918 р., коли після виступу О. Севрюка — виконуючого обов'язки голови делегації УНР, Ю. Медведєв узяв слово самостійно. Він як «представник харківського уряду» твердо стояв на позиції російських більшовиків, що й не дивно, адже був членом їх делегації. Його виступ — фактично антиукраїнський з погляду національних інтересів української держави [12, 214]. У завершальній частині промови Ю. Медведєв підтримав Л. Троцького, який стверджував, що український народ не визнає жодної угоди УНР без її схвалення «делегацією радянської федеративної республіки, до складу якої ми входимо» [4, 149].

Спільна українсько-російська більшовицька делегація під час цього етапу переговорів змушена була піти на значні поступки. Програвши за всіма статтями молодим українським дипломатам у питанні визнання делегації УНР на мирній конференції, Л. Троцький не зміг, незважаючи на всі зусилля, перенести переговори до Стокгольма, чого так побоювались Німеччина й Австро-Угорщина. Під тиском останніх він погодився на створення комісії для розгляду територіальних і політичних питань, тобто на обговорення анексії під прикриттям декларованого самими більшовиками права на самовизначен-

ня народів, визнавши його за Фінляндією, Польщею, Вірменією, балтійськими державами і, зрештою, Україною. Попри дипломатичну поразку більшовицької Росії, вже під час проведення брестських переговорів учасники цілковито розуміли справжні наміри глави російської делегації. «Л. Троцький зовсім не хоче миру, сподіваючись на Антанту і на революцію в Німеччині», — пише у своїх спогадах один із учасників переговорів у Бресті, генерал-полковник німецької армії, барон Е. Людендорф. У наступному своєму вислові мемуарист вказує: «...навіть дипломати переконалися, що будь-які розмови з Троцьким ні до чого не приводять» [13, 247–248]. «Переговори як такі Троцького мало цікавили, і він не надавав їм жодного значення, займаючись у Бресті винятково пропагандою більшовицької програми миру», — підтверджував слова учасника німецької делегації її очільник, генерал М. Гофман [14, 179].

Таким чином, радянська делегація України виконала роль фігового листка, прикриваючись яким, більшовики намагалися домогтися визнання саме їхньої делегації єдиною повноважною від колишніх народів Російської імперії укласти мир у Бресті. Жодного іншого статусу, крім персонального членства у російській більшовицькій делегації,

вони від представників держав Четвертого союзу не отримали. Цілковите виснаження умовами Світової війни, голод, що охопив Австро-Угорщину та Німеччину, страйки, провоковані місцевими соціал-демократичними партіями, не зрушили західних партнерів України з позиції дотримання норм міжнародного права та не освятили своїм визнанням участь окремої делегації харківської псевдоУНР у 1917–1918 рр.

Хочеться вірити, що існуючий збройний конфлікт на сході України та спроби його розв'язати у межах Мінського процесу, започаткованого у 2015 р. лідерами Німеччини (А. Меркель) та Франції (Ф. Олландом), не лише не призведе до визнання самопроголошених ДНР та ЛНР (як це було сторіччя тому), а сприятиме деокупації українських територій Донецької і Луганської областей від військових найманців та місцевих проросійських бойовиків. Лише наступальна і не угодовська позиція держав європейського співтовариства, аналогічна тій, що супроводжувала переговори у Бресті 1918 р., синхронізована з професійними діями Збройних сил України, здатна нівелювати спроби федералізації України, подолати присутність «руського міра» та забезпечити мир не лише у нашій країні, а й у всій Європі.

ВИКОРИСТАНІ МАТЕРІАЛИ

1. *Кульчицький В. С.* Історія держави і права України / В. С. Кульчицький, М. І. Настюк, Б. Й. Тищик. — Львів : Світ, 1996. — 296 с.
2. *Нагаєвський І.* Історія Української держави двадцятого століття / І. Нагаєвський. — Київ : Атлас, 1993. — 412 с.
3. *Зовнішньополітичні альтернативи Української Центральної Ради* [Електронний ресурс]. — Режим доступу : pidruchniki.com/.../zovnishnopolitichni_alternativi_ukrayinskoyi_tsentralnoyi_radi
4. *Мирные переговоры в Брест-Литовске*, 22 (9) декабря 1917 г. — 3 марта (18 февраля) 1918 г. — М. : Народный комиссариат иностранных дел, 1920. — Т. 1: Пленарные заседания политической комиссии. — 268 с.
5. *Сергійчук В.* Неусвідомлення України: Ставлення світу до української державності: погляд у 1917–1921 роки з аналізом сьогодення / В. Сергійчук. — Львів : Свічадо, 2002. — 704 с.
6. *Уська У. Р.* Укладення та реалізація домовленостей між Австро-Угорщиною та УНР у Брест-Литовському 1918 р.: уроки дипломатичної боротьби / У. Р. Уська // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Держава та армія. — 2014. — № 784. — С. 120–127.
7. *Нольде Б. Э.* Итоги 1917 года. Брестские переговоры и Брестский мир / Б. Э. Нольде // Вестник Европы. — 2001. — № 2 [Электронный ресурс]. — Режим доступа : magazines.russ.ru/vestnik/2001/2/nol.html

8. Романчук О. Берестейський мир. До 95-ліття підписання Мирного договору / О. Романчук // Універсум. — 2013. — № 1–2. — С. 32–40.
9. Макаренко П. В. Большевики и Брестский мир / П. В. Макаренко // Вопросы истории. — 2010. — № 3. — С. 3–31.
10. Солдатенко В. Перша дипломатична акція УНР — Берестейська угода / В. Солдатенко // Україна дипломатична. — 2002. — Вип. 2. — С. 248–263.
11. Дацьків І. Б. Дипломати Української Центральної Ради у протистоянні з більшовицькими делегаціями Петрограда і Харкова на Брестській мирній конференції / І. Б. Дацьків // Гілея. — 2009. — Вип. 20. — С. 31–42. — (Серія «Історичні науки»).
12. Макар Ю. І. Вихід УНР з Першої світової війни (Мирний договір з Центральними державами) / Ю. І. Макар // Наук. вісн. дип. акад. України. — 2008. — Вип. 14. — С. 211–217.
13. Людендорф Э. Мои воспоминания о войне: Первая Мировая в записках германских полководцев. 1914–1918 / Э. Людендорф. — М. : Центрполиграф, 2007. — 350 с.
14. Гофман М. Война упущенных возможностей / М. Гофман ; с предисл. В. Гурко-Кряжина ; пер. с нем. Б. Кулакова. — М. ; Ленинград : Государственное издательство, 1925. — XI, [5], 203 с. — (Библиотека мемуаров).

REFERENCES

1. Kulchytskyi V. S., Nastiuk M. I., Tyshchuk B. I. Istoriiia derzhavy i prava Ukrainy [History of the State and Law of Ukraine], Lviv: Svit, 1996, 296 p.
2. Nahaievskiy I. Istoriiia Ukrainy derzhavy dvadtsiatoho stolittia [History of the Ukrainian state of the twentieth century], Kyiv: Atlas, 1993, 412 p.
3. Zovnishnopolitychni alternatyvy Ukrainy Tsentralnoi Rady [Foreign Policy Alternatives of the Ukrainian Central Rada]. Available at: pidruchniki.com/.../zovnishnopolitychni_alternatyvy_ukrayinskoyi_tsentralnoyi_rady
4. Mirnye peregovory v Brest-Litovsk, 22 (9) dekabrya 1917 g. — 3 marta (18 fevralya) 1918 g. [Peaceful negotiations in Brest-Litovsk, December 22 (9) December 1917 — March 3 (February 18), 1918], Moskva: Narodnyy komissariat inostrannykh del, 1920, vol. 1, 268 p.
5. Serhiichuk V. Neusvidomlennia Ukrainy: Stavlennia svitu do ukrainy derzhavnosti: pohliad u 1917–1921 roky z analizom sohodennia [Unrecognizance of Ukraine: Attitude of the world to Ukrainian statehood: a view from 1917–1921 with the analysis of the present], Lviv: Svichado, 2002, 704 p.
6. Uska U. R. Ukladennia ta realizatsiia domovlenosti mizh Avstro-Uhorshchynoiu ta UNR u Brest-Lytovskomu 1918 r.: uroky dyplomatychnoi borotby [Conclusion and implementation of agreements between Austro-Hungary and UNR in Brest-Litovsk in 1918: lessons of diplomatic struggle], *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika»*. Derzhava ta armiia, 2014, no. 784, pp. 120–127.
7. Nolde B. E. Itogi 1917 goda. Brestskie peregovory i Brestskiy mir [Results of 1917. Brest Negotiations and Brest Peace], *Vestnik Evropy*, 2001, no. 2. Available at: magazines.russ.ru/vestnik/2001/2/nol.html
8. Romanchuk O. Beresteiskiy myr. Do 95-littia pidpysannia Myrnogo dohovoru [The Brest Peace. By the 95th anniversary of the Peace Treaty], *Universum*, 2013, no. 1–2, pp. 32–40.
9. Makarenko P. V. Bolsheviki i Brestskiy mir [Bolsheviks and Brest Peace], *Voprosy istorii*, 2010, no. 3, pp. 3–31.
10. Soldatenko V. Persha dyplomatychna aksiia UNR — Beresteiska uhoda [The First Diplomatic Action of the UNR — Brest Agreement], *Ukraina dyplomatychna*, 2002, Issue 2, pp. 248–263.
11. Datskiv I. B. Dyplomaty Ukrainy Tsentralnoi Rady u protystoianni z bilshovytskymy delehatsiiamy Petrohrada i Kharkova na Brestskii myrni konferentsii [Diplomats of the Ukrainian Central Rada in confrontation with the Bolshevik delegations of Petrograd and Kharkiv at the Brest Peace Conference], *Hileia*, 2009, Issue 20, pp. 31–42.
12. Makar Iu. I. Vykhir UNR z Pershoi svitovoi viiny (Myrnyi dohovir z Tsentralnymy derzhavamy) [Outcome of the UNR from the First World War (Peace Treaty with the Central Powers)], *Nauk. visn. dyp. akad. Ukrainy*, 2008, Issue 14, pp. 211–217.
13. Lyudendorff E. Moi vospominaniya o voyne: Pervaya Mirovaya v zapiskakh germanskikh polkovodtsev. 1914–1918 [My memories of the war: The First World in the notes of the German commanders. 1914–1918], Moskva: Tsentrpoligraf, 2007, 350 p.
14. Gofman M. Voyna upushchennykh vozmozhnostey [The War of Missed Opportunities], Moskva; Leningrad: Gosudarstvennoe izdatelstvo, 1925, XI, [5], 203 p.

Захарченко П. Зовнішньополітична діяльність Центральної Ради Української Народної Республіки на мирних переговорах у Бресті (1917–1918 рр.)

Анотація. У запропонованому увазі читачів дослідженні фокусується проблема участі харківської делегації Радянської України на сепаратних переговорах 1917–1918 рр. у Бресті за участю держав Четверного союзу та більшовицької Росії. На основі стенографічного звіту, мемуарів делегатів мирної конференції виявлено правовий статус представників радянської України. Здійснено

порівняння міжнародно-правової позиції делегації Української Народної Республіки Української Центральної Ради, що стала повноправним суб'єктом переговорного процесу, та делегатів від уряду радянської УНР як складової частини російсько-більшовицької делегації.

Ключові слова: радянська влада, Українська Народна Республіка, Брестські переговори, суб'єкт міжнародного права, легітимність, Четверний союз, Антанта, російсько-більшовицька делегація, гібридна війна, дипломатія.

Захарченко П. Внешнеполитическая деятельность Центральной Рады Украинской Народной Республики на мирных переговорах в Бресте (1917–1918 гг.)

Аннотация. В предлагаемом вниманию читателей исследовании фокусируется проблема участия харьковской делегации советской Украины на сепаратных переговорах 1917–1918 гг. в Бресте с участием государств Четверного союза и большевистской России. На основе стенографического отчета, мемуаров делегатов мирной конференции установлен правовой статус представителей Советской Украины. Проведено сравнение международно-правовой позиции делегации Украинской Народной Республики Украинской Центральной Рады, ставшей полноправным субъектом переговорного процесса, и делегатов от правительства советской УНР как составляющей части российско-большевистской делегации.

Ключевые слова: советская власть, Украинская Народная Республика, Брестские переговоры, субъект международного права, легитимность, Четверной союз, Антанта, российско-большевистская делегация, гибридная война, дипломатия.

Zaharchenko P. Foreign-Political Activity of the Central Rada of the Ukrainian People's Republic at the Peace Talks in Brest (1917–1918)

Annotation. In the research proposed to the reader's attention the problem of the participation of the Kharkiv delegation of the Soviet Ukraine in separate negotiations in 1917–1918 in Brest with the participation of the states of the Quadruple Alliance and Bolshevik Russia is focused. On the Basis of the verbatim report, memoirs of the delegates of the peace conference the legal status of representatives of soviet Ukraine was revealed. The comparison of the international and legal position of the UPR of Ukrainian Central Rada was made, which became a full-fledged subject of the negotiation process and delegates from the government of the soviet UPR as an integral part of the Russian bolshevik delegation.

Key words: Soviet authority, Ukrainian People's Republic, Brest negotiations, subject of international law, legitimacy, Quadruple Alliance, Entente, Russian bolshevik delegation, Hybrid war, diplomacy.